

Halimeh Enayat, Mahdokht
Anbary Roozbahany*

Faculty of Social Sciences,
Shiraz University, Shiraz, Iran

The Study of Pshycho-Social Factors Related to Women Tendency to Cosmetic Surgeries (A Case Study: The Women Population Aged 15-50 of Shiraz)

Received:15 Jul. 2017; Accepted:4 Jan. 2018

Abstract

Introduction: Plastic surgery intended to beautify has emerged along with modernity. It becomes one of the social norms by majority acceptance and it is considered as one of the individual daily concerns, particularly among women. In this research, it is stressed on the necessity of studying the psychological reasons women; tend to cosmetic surgery.

Materials and Methods: This study is a survey and the data collection tool are standard Rosenberg self-esteem questionnaire (SES) and self-image questions based on Schilder theory that are filled by 400 people of women living in Shiraz in 1394. Then collected data was analyzed through SPSS16 software by logistic regression, chi-squared test and phi Cramer. The sampling was geographical cluster multistage. With the help of the urban block map, areas were randomly selected and questionnaires were given to the respondents at their homes.

Results: It is found that there is a meaningful relationship between the studied depended variable and income, age and education. A significant relationship between marital status and the rate of cosmetic surgery has been also confirmed.

The existing meaningful relationship between married status and the rate of trend toward cosmetic surgery is denied. The significant relationship between employment and trend rates toward cosmetic surgery is rejected. By increasing the rate of self-esteem and satisfaction of physical image, trend to cosmetic surgery decreases

Conclusion: Modernity has provided a different conditions from before for everyone. It has given the power of choice and power of change to people including changes in body. In this research, which aims to study psychological factors affecting women tendency to cosmetic surgery, the findings are consistent with theoretical social psychology written in this study. But with the recent changes, some thinkers Considered, being a woman is high-risk in this period and they believe that the female body which is approved by others will be defined in a risky culture.

Keywords: Cosmetic Surgery, Social Psychology, Body, Self, Self-esteem, Body-image

*Corresponding Author:
Faculty of Social Sciences, Shiraz
University, Shiraz, Iran

Tel: 0912- 2823558
E-mail: mahdokht56@gmail.com

بررسی علل روانی گرایش زنان به جراحی‌های زیبایی (مطالعه موردی: زنان ۵۰-۱۵ سال شهر شیراز)

تاریخ دریافت مقاله: ۹۶/۴/۲۴؛ تاریخ پذیرش: ۹۶/۱۰/۱۴

چکیده

مقدمه و هدف: جراحی پلاستیک به قصد زیباسازی، همگام با مدرنیته پا به عرصه ظهور گذاشت و با پذیرفته شدن از سوی اکثریت، به یکی از نورمهای اجتماعی تبدیل شد و به‌عنوان دغدغه روزمره افراد جامعه به‌ویژه زنان، نمود یافت. هدف کلی این پژوهش بررسی علل روانی گرایش زنان به این قبیل جراحی‌های زیبایی می‌باشد. **مواد و روش‌ها:** این مطالعه از نوع پیمایشی انجام گرفته است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات آن از طریق پرسشنامه استاندارد روزنبرگ (۱۹۶۵) و سؤالات تصویر بدنی بر مبنای نظریه شیلدر (۱۹۵۰) بوده است که توسط ۴۰۰ نفر از زنان ۵۰-۱۵ ساله ساکن شهر شیراز در سال ۱۳۹۴ تکمیل شد. سپس داده‌ها با استفاده از نسخه ۱۶ نرم‌افزار آماری SPSS و آزمون‌های رگرسیون لجستیک، کای دو و فی کرامر تحلیل شدند. نمونه‌گیری نیز از نوع خوشه ای جغرافیایی چندمرحله‌ای بوده است که با کمک نقشه بلوک‌بندی شهر، مناطق به‌صورت تصادفی انتخاب و پرسشنامه‌ها در منازل به پاسخگویان تحویل داده شد.

یافته‌های پژوهش: مشخص گردید که متغیر وابسته مورد مطالعه، یعنی میزان گرایش و میزان اقدام به جراحی‌های زیبایی، با درآمد، سن و تحصیلات دارای رابطه معنادار است. همچنین بین وضعیت تأهل و میزان عمل زیبایی رابطه وجود دارد. اما وجود رابطه بین وضعیت تأهل و میزان گرایش به اعمال جراحی زیبایی رد می‌شود. همچنین رابطه بین وضعیت اشتغال پاسخگو و میزان عمل و گرایش به اعمال جراحی زیبایی وجود ندارد. و در نهایت این‌که بین افزایش میزان عزت‌نفس و افزایش رضایت از تصویر بدنی با میزان عمل و گرایش به اعمال جراحی زیبایی رابطه معکوس وجود دارد. **بحث و نتیجه‌گیری:** مدرنیته شرایطی متفاوت از قبل را برای همگان ایجاد کرده است که قدرت انتخاب و توانایی در ایجاد تغییرات در عرصه‌های گوناگون زندگی از جمله بدن در زمره مهم‌ترین دستاوردهای این پدیده است. در این پژوهش که باهدف بررسی عوامل روانی مؤثر بر گرایش زنان به جراحی‌های زیبایی صورت گرفت یافته‌های تحقیق، منطبق با نظریات روانشناسی اجتماعی مطروحه در بخش نظری مطالعه، می‌باشد. لیکن در سایه تحولات اخیر، برخی اندیشمندان زن بودن را در عصر حاضر امری پرمخاطره می‌دانند و اعتقاد دارند که پیکر زنانه مطلوب و مورد تأیید دیگران، در فرهنگی خطرپذیر تعریف می‌شود.

کلمات کلیدی: جراحی زیبایی، روانشناسی اجتماعی، بدن، خود، عزت‌نفس، تصویر بدنی

حلیمه عنایت^۱، مهدخت عنبری
روزبهنای^۲

^۱استاد تمام دانشکده علوم اجتماعی،

دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

^۲دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی

دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز،

شیراز، ایران

* نویسنده مسئول:

دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی

دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز،

شیراز، ایران

۰۹۱۲-۲۸۲۳۵۵۸

E-mail: mahdokht56@gmail.com

مقدمه

در عصر مدرن، توانایی ایجاد تغییرات و قدرت انتخاب در تمامی عرصه‌های زندگی از جمله بدن، بین مردم گسترش یافت و تصور جسم به‌عنوان یک "عطیه طبیعی" بدون انعطاف و تغییرناپذیر کم‌رنگ شد^۱ و بدن به‌عنوان یک "پروژه ناتمام" و نیز بخشی از هویت فردی در نظر گرفته شد که افراد می‌توانند در شکل‌دهی به آن دخل و تصرف داشته باشند.^۲

با ارتباط بخشیدن بین بدن و آفرینش هویت جدید و نیز برقراری روابط اجتماعی موفق در پرتو بدن ایده آل،^۳ جراحی پلاستیک به‌قصد زیباسازی جسم، همگام با مدرنیته پا به عرصه ظهور گذاشت و از طریق پذیرفته شدن این روند، از سوی اکثریت این عمل به یکی از نورم‌های اجتماعی تبدیل شد و زیبا بودن به‌عنوان یکی از دغدغه‌های روزمره افراد مخصوصاً زنان نمود یافت^۴ و "بدن طبیعی" جای خود را به "بدن اجتماعی" داد^۵ و این‌چنین شد که ظاهر انسان مبدل به محصولی، ساخته دست بشری شد که از الگوهای زیبایی روز حاکم بر جامعه، تبعیت و پیروی می‌کرد.

ایران نیز همانند سایر کشورها، با حرکت به سمت وسوی مدرنیته، سیر شتابنده‌ای را به‌سوی فرهنگ مصرفی پیموده^۶ با توجه به اهمیت بدن در نحوه شکل‌گیری، عملکرد و ایجاد روابط اجتماعی انسان‌ها در زندگی روزمره^۷ این موجودیت فیزیکی در کشور ما نیز بیش از گذشته مورد توجه قرار گرفت. در این مطالعه سعی بر آن شده که میزان انجام اعمال جراحی زیبایی با نگاهی تأمل‌برانگیز به عوامل روانی اثرگذار بر تمایل زنان مورد بررسی قرار گیرد.

در هیافت روانشناسی اجتماعی با تأکید بر ارتباط بین تصویر بدنی زن از "خود" با عزت‌نفس وی، که از مؤلفه‌های سلامت روانی فردی بوده و نیز تأثیر بر سلامت روانی اجتماعی، از جمله مشارکت، خودشکوفایی و انسجام اجتماعی همچنین با لحاظ کردن تأثیر و تأثر میان این دو عرصه سلامت روان فردی و اجتماعی^۸ لزوم بررسی علل گرایش زنان در بهره‌گیری از خدمات پزشکی و جراحی‌های زیبایی بدون علت، مورد تأیید و تأکید قرار می‌گیرد.

با در نظر داشتن "خود" به‌عنوان یکی از محصولات جامعه مدرن، "بدن" نیز به‌عنوان واضح‌ترین و آشکارترین حامل آن جایگاه

خاصی یافته^۹ و در مطالعات اخیر به‌عنوان عاملی توانمند و اثرگذار در احساس زیبایی در نظر گرفته شده است و با وجود اهمیتی که "خود" در پژوهش‌ها کسب کرده، به نحوی، مبدل به مبنایی برای سنجش امور رفتاری و روانی در افراد می‌باشد.^{۱۰}

در دیدگاه هربرت مید و چارلز هورتون کولی "خود" ما مولود جامعه می‌باشد و در نگاه دیگریست که "خود" هر فرد شکل می‌پذیرد یعنی اینکه فرد آگاهی می‌یابد که به‌عنوان موضوعی خاص در ادراک شخص دیگری جای دارد و مورد قضاوت قرار می‌گیرد^{۱۱}،^{۱۲} مقایسه اجتماعی نیز به طریقی دیگر سبب‌ساز دگرگونی در افکار و رفتار افراد گردیده است.^{۱۳} بدین شکل که با تکیه بر ترجیحات شخصی و ارزیابی توانمندی‌های فرد از خودش قیاس با دیگران انجام می‌گیرد.^{۱۴} اگر شخص متمایل به مقایسه نزولی باشد دستاورد این قیاس افزایش عزت‌نفس برای فرد خواهد بود و اگر مقایسه صعودی باشد حس محرومیت در فرد شکل می‌گیرد.^{۱۵} آلبرت بندورا از دیگر نظریه‌پردازان روانشناسی اجتماعی می‌باشد که بر رویکرد یادگیری اجتماعی تأکید می‌ورزد. در نگاه بندورا "خود" دارای دو جنبه مهم تقویت و کارآیی شخصی می‌باشد. مؤلفه عزت‌نفس و خودباوری در، کارآیی شخصی، پدیدار می‌شود. افرادی که دارای عزت‌نفس بالا هستند به توانمندی‌های خود ایمان داشته و دارای عملکرد موفق‌تری در جامعه نسبت به سایرین هستند.^{۱۶} درنهایت این که در نظریه بندورا خود دارای اهمیت بسیار زیادی است.

مطالعات انجام‌شده در داخل و خارج کشور حاکی از اهمیت این مسئله به‌عنوان پدیده‌ای اجتماعی و روانی در سطح جهانی می‌باشد. میرسادو و همکاران^{۱۷} (۱۳۸۹) در مقاله خود تحت عنوان رابطه بین عوامل اجتماعی - فرهنگی و گرایش زنان به جراحی‌های زیبایی در شهر کرج، دریافتند که متغیرهای درآمد، مقایسه و تقلید از دوستان از مهم‌ترین عوامل گرایش به جراحی‌های زیبایی بوده است. توسلی و مدیری^{۱۸} (۱۳۹۱) در مطالعه خود به نام شیوع جراحی زیبایی در بین زنان تهرانی به این نتیجه رسیده‌اند که بیشترین انگیزه زنان در جراحی‌های زیبایی، افزایش اعتماد به نفس بوده و عواملی چون تجرد، تحصیلات بالا، داشتن نارضایتی از تصویر بدنی خود و عزت‌نفس پایین از عوامل فردی تأثیرگذار بر اعمال جراحی بوده است. آقاجری^{۱۹} (۱۳۹۳) در بررسی

مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۰، ۵۰۵۹۳۸ نفر بوده است. جمعیت نمونه تعداد ۳۸۳ نفر با استفاده از فرمول کوکران محاسبه شد. لیکن به دلیل اینکه امکان حذف برخی پرسشنامه‌ها توسط نرم‌افزار تحلیلی وجود داشت، نهایتاً تعداد، ۴۰۰ عدد در نظر گرفته شد.

$$n = \frac{\frac{z^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{z^2 pq}{d^2} - 1 \right)}$$
 فرمول کوکران

نمونه‌گیری نیز از نوع خوشه‌ای جغرافیایی چندمرحله‌ای بوده است. در ابتدا شهر به چهار منطقه جغرافیایی شمال، جنوب، شرق و غرب تقسیم شد و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی از شمال (منطقه ۳)، جنوب (منطقه ۲)، شرق (منطقه ۷) و غرب (منطقه ۱) انتخاب شدند. در ادامه نمونه‌گیری، با کمک نقشه بلوک‌بندی شهر شیراز، ناحیه‌ها، محله‌ها، خیابان‌ها مجدداً با شیوه تصادفی ساده و در انتها خانه‌ها به صورت تصادفی سیستماتیک انتخاب شدند و پرسشنامه‌ها توسط پرسشگران در درب منازل در اختیار پاسخگویان قرار گرفت. داده‌های گردآوری‌شده، نیز با استفاده از نسخه ۱۶ نرم‌افزار آماری اس‌پی‌اس تجزیه و تحلیل شد و پایایی پرسشنامه نیز از طریق آلفای کرونباخ محاسبه شد. اعتبار پرسشنامه نیز از نوع صوری بوده که توسط متخصصین تأیید گردید.

لازم به ذکر است در این پژوهش تلاش گردید که تأثیر متغیرهای زمینه‌ای (سن، تحصیلات، درآمد، اشتغال و تاهل) در کنار مؤلفه‌های روانی (رضایت از تصویر بدنی و عزت‌نفس) بر روی متغیر وابسته (میزان عمل و میزان گرایش به جراحی‌های زیبایی) در پرسشنامه موردسنجش قرار گیرد. همچنین جراحی زیبایی مشتمل بر جراحی بینی، پروتز گونه، پروتز لب، پلک، پروتز سینه، برداشتن چربی‌ها از اعضای مختلف بدن و غیره ... در نظر گرفته شد و به‌طورکلی هر جراحی که به قصد زیباسازی در اتاق عمل، بدون ضرورت پزشکی باشد در این تحقیق، مد نظر قرار گرفت. همان‌طور که مطرح شد متغیر وابسته نیز در دو بعد میزان اقدام به جراحی زیبایی و اگرگرایش به جراحی زیبایی سنجش می‌شود. منظور از میزان اقدام پاسخگو، انجام اعمال جراحی بوده و هدف از گرایش، تمایل داشتن پاسخگویان به اینگونه اعمال جراحی می‌باشد و جنبه‌ای ذهنی را دربرمی‌گیرد. به‌منظور سنجش متغیر وابسته این مطالعه در هر دو بعد عملی و ذهنی، فهرست مطروحه فوق از انواع جراحی‌های زیبایی در اختیار پاسخگویان قرار گرفت

جامعه‌شناختی آرایش و جراحی‌های زیبایی در تهران، متغیرهای محل سکونت، درآمد و سطح تحصیلات فرد را از عوامل تأثیرگذار بر گرایش به اعمال جراحی زیبایی دانسته و بین همسالان و گرایش به جراحی‌های زیبایی رابطه معنی‌داری نیافته است. ساختار عاملی و روان‌سنجی نسخه ایتالیایی از پذیرش پرسشنامه جراحی زیبایی، از دیگر مطالعات انجام‌گرفته توسط استفانیل و همکاران (۲۰۱۴) است.^{۲۰} نتایج پژوهش نشان داد که نارضایتی از تصویر بدنی و ساختارهای فرهنگی و اجتماعی حاکم بر جامعه دارای بالاترین میزان اثرگذاری بر میزان جراحی زیبایی در بین زنان ایتالیایی می‌باشد. سوئست و همکاران (۲۰۰۹) در مطالعه خود، دریافتند که بین برونگرایی، ارزیابی فرد از تصویر بدنی خود و تمایل به جراحی ارتباط مثبت وجود دارد.^{۲۱} همچنین در این مطالعه نتایج، حاکی از رابطه معکوس عزت‌نفس با میزان تقاضا در جراحی زیبایی بود. شارپ و همکاران^{۲۲} (۲۰۱۴) در پژوهشی تحت عنوان نقش رسانه‌ها و تأثیرات همالان بر نگرش زنان استرالیایی نسبت به جراحی زیبایی دریافتند که انجام اعمال جراحی در بین مجردان بیش از متأهلین می‌باشد. همچنین در بین سایر متغیرهای مستقل همچون تصویر منفی بدنی، فشارهای هنجاری، تبلیغات، همسالان و مقایسه بدنی، دو متغیر مقایسه بدنی و تصویر منفی از بدن بالاترین میزان تأثیر را بر روی گرایش و انجام به جراحی زیبایی دارا هستند.

مواد و روش‌ها

این مطالعه از نوع پیمایشی انجام‌گرفته است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه استاندارد روزنبرگ^{۲۳} (۱۹۶۵) با ۱۰ گویه در سطح فاصله‌ای - نسبی با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۶ و تصویر بدنی بر مبنای نظر شیلدر^{۲۴} (۱۹۳۵) در سطح فاصله‌ای - نسبی و با چهار پرسش که عبارت‌اند از ظاهرم با تصویر ایده‌آل ذهنی که داشتم متفاوت بود، از ظاهر خود احساس رضایت کامل دارم، خود را زیبا می‌پندارم و اندام خود را کاملاً متناسب می‌بینم سنجش گردید و پاسخ‌ها از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم در پنج گویه لیکرت با پایایی ۰/۷۴ اندازه‌گیری شد. پرسشنامه توسط ۴۰۰ نفر از زنان ۵۰-۱۵ ساله ساکن شهر شیراز در سال ۱۳۹۴ تکمیل شد. جمعیت زنان ۵۰-۱۵ سال شهر شیراز، بر اساس آخرین سرشماری

مشاهده می‌شود.

با در نظر داشتن فراوانی عمل‌های انجام‌شده یا فراوانی تمایل به عمل‌های موردعلاقه افراد، مشخص گردید که نیمی از جامعه نمونه، به دو یا کمتر از دو عمل گرایش داشته و یا انجام داده‌اند و نیمی دیگر، سه یا بیش از سه عمل انجام داده‌اند و یا تمایل داشته‌اند. به همین دلیل جامعه نمونه، با توجه فراوانی عمل‌ها به دو قسمت تقسیم‌بندی شد.

و از آنان خواسته شد تا میزان اقدام به عمل و یا تمایل به انجام عمل را نسبت به هر نوع جراحی زیبایی مشخص نمایند. برای سنجش میزان عمل و میزان گرایش به عمل، صرفاً دفعات عمل فارغ از نوع جراحی مدنظر می‌باشد.

آمار توصیفی

در جداول شماره ۱ و ۲ ویژگی‌های افرادی که تحت عمل جراحی قرار گرفته‌اند و کسانی که به عمل جراحی گرایش دارند

جدول ۱: ویژگی افرادی که تحت عمل جراحی زیبایی قرار گرفته‌اند

سن	تحصیلات	درآمد	تا هل	اشتغال
۱۵-۲۴	فراوانی	کمتر از ۷۰۰	فراوانی	شاغل
۲۵-۳۴	فراوانی	۷۰۰-۱/۲۰۰	فراوانی	خانه‌دار
۳۵-۴۴	فراوانی	۱/۲۰۰-۱/۷۰۰	فراوانی	جمع
۴۵ سال و بالاتر	فراوانی	۱/۷۰۰-۲/۲۰۰	فراوانی	جمع
جمع	فراوانی	بیشتر از ۲۲۰۰	فراوانی	جمع فوت‌شده
	فراوانی	جمع	فراوانی	جمع
	فراوانی	جمع	فراوانی	جمع
	فراوانی	جمع	فراوانی	جمع
	فراوانی	جمع	فراوانی	جمع

جدول ۲: ویژگی افرادی که تمایل به انجام عمل جراحی زیبایی دارند

سن	تحصیلات	درآمد	تا هل	اشتغال
۱۵-۲۴	فراوانی	کمتر از ۷۰۰	فراوانی	شاغل
۲۵-۳۴	فراوانی	۷۰۰-۱/۲۰۰	فراوانی	خانه‌دار
۳۵-۴۴	فراوانی	۱/۲۰۰-۱/۷۰۰	فراوانی	جمع
۴۵ سال و بالاتر	فراوانی	۱/۷۰۰-۲/۲۰۰	فراوانی	جمع
جمع	فراوانی	بیشتر از ۲۲۰۰	فراوانی	جمع فوت‌شده
	فراوانی	جمع	فراوانی	جمع
	فراوانی	جمع	فراوانی	جمع
	فراوانی	جمع	فراوانی	جمع
	فراوانی	جمع	فراوانی	جمع
	فراوانی	جمع	فراوانی	جمع

جدول ۳: توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان برحسب میزان عمل زیبایی در شهر شیراز

میزان عمل زیبایی	فراوانی	درصد
کمتر یا مساوی ۲ عمل	۷۵	۵۴
بیش از ۲ عمل	۸۶	۴۶
جمع کل	۱۶۱	۱۰۰

جدول ۴: توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان برحسب میزان گرایش به اعمال جراحی زیبایی در شهر شیراز

میزان عمل زیبایی	فراوانی	درصد
کمتر یا مساوی ۲ عمل	۱۱۳	۴۸
بیش از ۲ عمل	۱۲۲	۵۲
جمع کل	۲۳۵	۱۰۰

متغیر زمینه ای سن، درآمد و تحصیلات با میزان عمل و میزان تمایل به اعمال جراحی های زیبایی دارای ارتباط معناداری بوده و هر چه سن، سطح درآمد و تحصیلات فرد بالاتر می رود هم میزان انجام عمل زیبایی و هم میزان گرایش به اعمال زیبایی در آنها تقویت می شود. این سه متغیر با آزمون همبستگی کای دو و فی کرامر سنجش شد.

با توجه به این که متغیر وابسته پژوهش از نوع کیفی می باشد به تناسب متغیر مستقل (کمی یا کیفی)، از آزمون های همبستگی رگرسیون لجستیک، کای دو و فی کرامر استفاده می شود.

یافته های پژوهش

همانطور که در جداول شماره ۵-۶-۷ مشاهده می شود سه

جدول ۵: نتیجه آزمون همبستگی کای دو و فی کرامر برای بررسی رابطه سن با میزان عمل و تمایل به عمل

متغیر	مقدار	سطح معنی داری	نتیجه فرضیه
میزان عمل	۱۰/۵۷۴	۰/۰۱۴	تائید
	۰/۲۵۶	۰/۰۱۴	
تمایل به عمل	۱۲/۴۵۰	۰/۰۰۶	تائید
	۰/۲۳۶	۰/۰۰۶	

جدول ۶: نتیجه آزمون همبستگی کای دو و فی کرامر برای بررسی رابطه تحصیلات با میزان عمل و تمایل به عمل

متغیر	مقدار	سطح معنی داری	نتیجه فرضیه
میزان عمل	۲۴/۲۶۵	۰/۰۰۰	تائید
	۰/۳۸۹	۰/۰۰۰	
تمایل به عمل	۳۳/۷۳۸	۰/۰۰۰	تائید
	۰/۳۸۱	۰/۰۰۰	

جدول ۷: نتیجه آزمون همبستگی کای دو و فی کرامر برای بررسی رابطه درآمد با میزان عمل و تمایل به عمل در شهر شیراز

متغیر	مقدار	سطح معنی داری	نتیجه فرضیه
میزان عمل	آماره کای دو پیرسون	۱۱/۶۲۷	۰/۰۲۰
	آماره فی کرامر	۰/۲۹۸	۰/۰۲۰
تمایل به عمل	آماره کای دو پیرسون	۱۵/۷۹۴	۰/۰۰۳
	آماره فی کرامر	۰/۳۳۷	۰/۰۰۳

جدول ۸: نتیجه آزمون همبستگی کای دو و فی کرامر برای بررسی رابطه اشتغال با میزان عمل و تمایل به عمل

متغیر	مقدار	سطح معنی داری	نتیجه فرضیه
میزان عمل	آماره کای دو پیرسون	۲/۵۹۵	۰/۱۰۷
	آماره فی کرامر	-۰/۱۲۷	۰/۱۰۷
تمایل به عمل	آماره کای دو پیرسون	۰/۱۴۵	۰/۷۰۳
	آماره فی کرامر	۰/۰۲۶	۰/۷۰۳

عمل رابطه معناداری وجود دارد. و با توجه به آماره کای دو پیرسون (۰/۱۸۲) که بیش از ۵ درصد است رابطه بین میزان تمایل و تاهل تائید نشده است. این متغیر تاهل نیز همان‌طور که مشاهده می‌شود مجدداً با کای دو و فی کرامر مورد آزمون قرار گرفت.

آماره $Cox \& Snell R^2$ معرف ضریب تعیین در رگرسیون لجستیک می‌باشد. ضریب تعیین میزان درصد تغییراتی از متغیر وابسته را که توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می‌شود نشان می‌دهد.

با توجه به نتایج جدول، می‌توان نتیجه گرفت که بین این متغیر مستقل و متغیر وابسته پژوهش رابطه معناداری وجود ندارد. متغیر اشتغال نیز با آزمون همبستگی کای دو و فی کرامر موردسنجش واقع شد.

با توجه به خروجی جدول شماره ۹- مشاهده می‌شود سطح معنی‌داری آماره کای دو پیرسون و همچنین آماره فی کرامر (۰/۰۲۷) برای متغیر میزان عمل کمتر از ۵ درصد بوده، بنابراین با احتمال ۹۵ درصد می‌توان نتیجه گرفت که بین متغیر تاهل و میزان

جدول ۹: نتیجه آزمون همبستگی کای دو و فی کرامر برای بررسی رابطه تاهل با میزان عمل و تمایل به عمل در شهر شیراز

متغیر	مقدار	سطح معنی داری	نتیجه فرضیه
میزان عمل	آماره کای دو پیرسون	۹/۱۸۶	۰/۰۲۷
	آماره فی کرامر	۰/۲۳۹	۰/۰۲۷
تمایل به عمل	آماره کای دو پیرسون	۴/۸۶۴	۰/۱۸۲
	آماره فی کرامر	۰/۱۴۸	۰/۱۸۲

جدول ۱۰: شاخص‌های برازش مدل برای متغیر وابسته میزان عمل جراحی زیبایی در شهر شیراز

Cox & Snell R ²	-2 Log likelihood	Chi Square(χ^2)	سطح معناداری
۰/۲۷۳	۱۷۱/۰۷۷	۵۱/۳۶۵	۰/۰۰۰

بر طبق آماره Cox & Snell R² متغیرهای مستقل روی هم‌رفته توانسته‌اند ۱۶٪ از تغییرات تمایل به عمل جراحی زیبایی را در شهر شیراز توضیح دهند.

جدول ۱۳ شامل ضرایب رگرسیون، آماره آزمون(والد) و سطح معناداری برای متغیر وابسته میزان عمل جراحی زیبایی در شهر شیراز می‌باشد. آماره آزمون ضرایب، شاخص والد می‌باشد. سطح معناداری نیز مؤثر بودن تأثیر متغیرهای پیش‌بین بر متغیر وابسته و یا معنادار بودن فرضیه را نشان می‌دهد. بر اساس سطح معناداری نشان داده‌شده تمامی ضرایب رگرسیون معنی‌دار می‌باشند.

بر طبق آماره Cox & Snell R² متغیرهای مستقل روی هم‌رفته توانسته‌اند ۲۷٪ از تغییرات میزان عمل جراحی زیبایی را در شهر شیراز توضیح دهند.

جدول ۱۱ شامل ضرایب رگرسیون، آماره آزمون(والد) و سطح معناداری برای متغیر وابسته میزان عمل جراحی زیبایی در شهر شیراز می‌باشد. آماره آزمون ضرایب، شاخص والد می‌باشد. سطح معناداری نیز مؤثر بودن تأثیر متغیرهای پیش‌بین بر متغیر وابسته و یا معنادار بودن فرضیه را نشان می‌دهد. بر اساس سطح معناداری نشان داده‌شده تمامی ضرایب رگرسیون معنی‌دار می‌باشند.

جدول ۱۱: ضرایب رگرسیون، آماره آزمون و مقدار معناداری برای متغیر وابسته میزان عمل جراحی زیبایی در شهر شیراز

نتیجه فرضیه	مقدار معناداری	آماره والد	ضریب بتا	متغیرهای پیش‌بین
تأیید می‌شود	۰/۰۰۰	۲۴/۰۹۸	-۱/۰۸۳	تصویر بدنی
تأیید می‌شود	۰/۰۱۵	۲/۹۶۱	-۰/۷۲۳	عزت‌نفس
تأیید می‌شود	۰/۰۰۰	۲۴/۳۲۵	۶/۰۵۱	مقدار ثابت

متغیر وابسته: میزان عمل جراحی زیبایی

جدول ۱۲: شاخص‌های برازش مدل برای متغیر وابسته تمایل به عمل جراحی زیبایی در شهر شیراز

Cox & Snell R ²	-2 Log likelihood	Chi Square(χ^2)	سطح معناداری
۰/۱۵۸	۲۸۵/۱۵۰	۴۰/۲۸۵	۰/۰۰۰

جدول ۱۳: ضرایب رگرسیون، آماره آزمون و مقدار معناداری برای متغیر وابسته تمایل به عمل جراحی زیبایی در شهر شیراز

متغیرهای پیش‌بین	ضریب بتا	آماره والد	مقدار معناداری	نتیجه فرضیه
تصویر بدنی	-۱/۰۷۳	۲۳/۰۵۸	۰/۰۰۰	تائید می‌شود
عزت نفس	-۰/۴۰۸	۱/۳۴۲	۰/۰۲۷	تائید می‌شود
مقدار ثابت	۴/۹۱۸	۸/۳۵۴	۰/۰۰۴	تائید می‌شود

متغیر وابسته : تمایل به عمل جراحی زیبایی

تعریف می‌شود. به عبارتی زنان همواره در معرض زل زدن‌های دیگران قرار دارند و قضاوت درباره آنها بیشتر بر اساس ظاهرشان است^{۲۶} و این‌گونه است که فیزیک بدنی بسیار مورد توجه‌شان واقع گردیده و در دو سپهر سلامت روانی فردی و اجتماعی آنان اثربخش می‌باشد.

در این مطالعه، همانطور که ذکر شد دو مؤلفه مهم روان‌شناختی تصویر بدنی و عزت‌نفس، مرتبط با جراحی‌های زیبایی در نظر گرفته شده است. نتایج پژوهش حاضر بیانگر این مطلب است که زنان با داشتن تصویر منفی از بدن خود و نیز عزت‌نفس پایین، در تمامی گروه‌های سنی مختلف و با وضعیت‌های متفاوت شغلی، تحصیلی، درآمدی و هر نوع وضعیت تاهل، تمایل و یا اقدام بیشتری به جراحی‌های زیبایی دارند که علاوه بر صرف هزینه‌های بالا، خطر جانی نیز در پی خواهد داشت.

به نظر می‌رسد نظارت روانشناسان و جامعه‌شناسان بر پرونده افراد متقاضی اعمال جراحی زیبایی و نیز پیگیری صحیح پزشکان و اجتناب از برآورده کردن خواسته‌های غیرمنطقی افراد در اعمال جراحی، می‌تواند به‌عنوان راهکاری در کاهش نرخ تقاضای اینگونه اعمال جراحی بدون ضرورت پزشکی محسوب شود. از سویی دیگر امید است که با تجدیدنظر در مبنای ارزش‌گذاری فردی و اجتماعی و همچنین بها دادن به معیارهایی فراتر از جسم، شاهد کاهش نرخ جراحی‌های زیبایی در ایران باشیم.

لازم به ذکر است در این مطالعه عدم همراهی برخی پاسخگویان در پر کردن پرسشنامه از مشکلاتی بود که محقق در پروسه این پژوهش با آن روبرو بود. و نهایتاً اینکه بهتر این بود که جامعه آماری از بین متقاضیان اعمال جراحی زیبایی در کلینیک‌ها و

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از ضریب رگرسیون، آماره والد و سطح معناداری می‌توان گفت که تصویر بدنی و عزت‌نفس در سطح اطمینان ۹۵٪ بر میزان عمل و میزان گرایش به اعمال جراحی زیبایی در شهر شیراز تأثیر دارد (سطح معناداری کمتر از ۵٪ شده است). با توجه به اینکه ضریب بتا برای متغیر تصویر بدنی و عزت‌نفس منفی بوده است می‌توان نتیجه گرفت که با کاهش رضایت از تصویر بدنی و کاهش عزت‌نفس در سطح اطمینان ۹۵٪ احتمال میزان عمل و میزان گرایش به اعمال جراحی زیبایی بالاتر می‌رود و با افزایش رضایت از تصویر بدنی و افزایش عزت‌نفس، می‌توان انتظار داشت که در سطح اطمینان ۹۵٪ احتمال میزان عمل و گرایش به اعمال جراحی زیبایی کاهش می‌یابد و در نتیجه فرضیات تحقیق تائید می‌گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

همانطور که ذکر شد در دوره جدید، بدن زنان به مبحثی اجتماعی بدل شده و بیش از آن‌که هویت فردی آنان را آشکار سازد، نشان‌دهنده هویت اجتماعی ایشان می‌باشد، همچنین مقایسه‌های اجتماعی و قیاس بدنی با سایرین نیز تأثیر بسزایی در ایفای نقش و عزت‌نفس آنان می‌گذارد^{۲۵}. در عصر حاضر که الگوها و معیارهای زیبایی حاکم در جامعه، از طرق مختلف به فرد تحمیل و ارائه می‌گردد و باعث ترغیب وی به سمت وسوی راهکارهای گوناگون برای اعمال تغییرات جسمی می‌شود، بدن طبیعی جای خود را به بدن اجتماعی خواهد داد و با ادامه این روند می‌توان گفت که "زن بودن" در این فرایند کاری پرمخاطره تلقی گشته و بیکر زنانه مطلوب و مورد تائید دیگران، در فرهنگی خطرپذیر

تاهل و میزان عمل زیبایی تأیید و وجود رابطه معنادار بین وضعیت تاهل و میزان گرایش به اعمال جراحی زیبایی رد می‌شود. همچنین در تحلیل ارتباط بین مؤلفه‌های روانی، میزان رضایت از تصویر بدنی و عزت‌نفس و متغیر وابسته پژوهش (میزان عمل و گرایش به اعمال جراحی زیبایی) نتایج نشان داد که هر چه میزان رضایت از تصویر بدنی و میزان عزت‌نفس بالا رود از میزان عمل و گرایش به اعمال جراحی زیبایی کاسته می‌شود. با توجه به یافته‌های مربوط به متغیر رضایت از تصویر بدنی در این پژوهش، می‌توان اشاره داشت که نتایج با مطالعات استفانیل و همکاران، سوئست و همکاران، توسلی و مدیری و شارپ و همکاران در یک راستا قرار دارد و یکدیگر را تأیید می‌کنند. و در مورد مؤلفه دوم روان‌شناختی یعنی عزت‌نفس دادها با سوئست و همکاران و توسلی و مدیری همسو بوده و مؤید هم می‌باشند.

مراکز جراحی مربوطه انتخاب می‌شد زیرا که با دقت و تمرکز بیشتری قادر بودند به سؤالات پاسخ دهند. چنانکه در این پژوهش مشاهده شد هر چه سن افراد، سطح درآمد و تحصیلات بالاتر می‌رود هم میزان عمل زیبایی و هم میزان گرایش به اعمال جراحی زیبایی در آن تا حدی تقویت می‌شود. نتایج تحقیقات آقاجری، میرسادو و همکاران، مدیری و توسلی نیز این یافته‌ها را تأیید می‌کند. اما این موضوع در رابطه با شاغل بودن یا نبودن صدق نمی‌کند و وجود تفاوت بین میانگین‌ها در سطح ۹۵ درصد معنادار نیست. با این حال داده‌ها نشان دادند که میانگین عمل زیبایی در میان زنانی که شاغل هستند بیشتر از میانگین زنان خانه‌دار است. در رابطه با متغیر وضعیت تاهل نیز، بیشترین میانگین عمل زیبایی و بیشترین تمایل به اعمال جراحی زیبایی در بین افراد مجرد است، این نتیجه منطبق بر یافته‌های پژوهش توسلی و مدیری و شارپ و همکاران نیز می‌باشد. باین حال وجود رابطه معنادار بین وضعیت

References

- Entwistle J. Wilson E. Body dressing 2001.
- Gimlin D. The other of aesthetic plastic surgery: body and society. 2010.
- Giddens A. Modernity and self-identity. Translated by Movafeghian N. 2013 [In Persian].
- Macgregor FC. Social psychological and cultural dimensions of cosmetic and reconstructive plastic surgery. *Journal of Aesthet Plast Surg* 1989; (13): 1-8.
- Rezaee A. Inanloo M. Body management and its related to social variables among girls of Mazandaran university. *Journal of women strategic studies* 2010; (47)[In Persian].
- Tvassoli Gh, Modiri F. The study of women's tendency to cosmetic surgery in Tehran. *Journal of Sociological and psychological women's studies* 2012;(1): 61-80 [In Persian].
- Giddens A, The consequences of modernity. Translated by Solasie M, Tehran. 1990 [In Persian].
- Rahimimovafagh A. Aminesmaeli M. Hefazi M. Rafiyee H. Shariat V. Sh V. National priority setting for mental health in Iran 2014; 3(20): 196-197 [In Persian].
- Heidarkhani H. Reshadi M. Rahmani Gh. The Study of the relationship between cultural capital and body management among women aged (15-29) in Kerman. *Journal of women and culture* 2012; (18): 55-69 [In Persian].
- Shamshiri B. Freidooni Z. The self concept from the perspective of humanistic psychology by emphasizing on comparative method. *Journal of psychological models and methods* 2014;4 (16): 65-84 [In Persian].
- Ritzer G. Modern sociological theory. Translated by Solasi M. 1998 [In Persian].
- Coser L. Masters of sociological thought. Translated by Solasi M. 2000 [In Persian].
- Festinger L.A theory of social comparison process. London. Sage publication 1954;(6): 117-140
- Suls J. Weeler L. Hand book of social comparison: Theory and research, C.R. Snyder 2013.
- Shahbazi M. Sociological review on the phenomenon of brain drain and factors of that among faculty members in zanzan universities. (dissertation). Azad Zanzan university. 2007; 240 [In Persian].
- Bigdeloo M. Mirzayee S. Confidence in Terms of Students and How to strengthen it Between Students. *Journal of Psychology*, 2016 ; (1) : 16-25 [In Persian].
- Mirsado T. kaldi AR. Aataei B. The relationship between socio-cultural factors and women's tendency to cosmetic surgery in karaj. *Journal of women and family studies* 2010; 3(10) :145-164 [In Persian].
- Tvassoli Gh, Modiri F. The study of women's tendency to cosmetic surgery in Tehran. *Journal of Sociological and psychological women's studies* 2012;(1): 61-80 [In Persian].

19. Aghjari S. A sociological study of makeup and Cosmetic surgery in Tehran. (Dissertation). Tehran University 2014;190 [In Persian].
20. Stefanile C. Nerini A. Matera C. The factor structure and psychometric properties of the Italian version of the acceptance of cosmetic surgery scale. *Journal of body image* 2014; 11: 370-379.
21. Soest T. Kvalem I. Skolleborg k. Roald H. Cosmetic surgery and the relationship between appearance satisfaction and extraversion: Testing a transactional model of personality. *Journal of research in personality* 2009;43:117-125.
22. Sharp G. Tiggman M. Mattiske J. The role of media and peer influences of Australian women's attitude towards cosmetic surgery. *Journal body image* 2014;11: 482-487.
23. Rosenberg M. Society and the adolescent self-image 1965.
24. Schilder P. The image and appearance of human body 1950.
25. Macgregor FC. Social psychological and cultural dimensions of cosmetic and reconstructive plastic surgery. *Journal of Aesthet Plast Surg* 1989; (13): 1-8.
26. Giddens A. Modernity and self-identity. Translated by Movafeghian N. 2013 [In Persian].